RIIGIKANTSELEI

Teabepäev kohalikele omavalitsustele: kriisiolukorra ja riigikaitse seadus (KORKS)

06.10.2026

Päevakava

6. oktoober 2026
Paide Muusika- ja Teatrimaja
9.30–17.00

HOMMIK

9.30–10.00 **Kogunemine ja hommikukohv**

10.00–10.15 **Avasõnad**
Erkki Tori · Riigikantselei

10.15–10.45 **KORKS-i tutvustus**
Peeter Papstel · Riigikantselei

10.45–11.40 **Kriisideks valmistumise planeerimine**
Riskide hindamine, kriisiplaanid, kriisirollid ja töökohustus, õppused
Anneli Ludvig (RK), Alo Aasma (HTM), Vadim Ivanov (SKA), Peeter Papstel (RK)

11.40–12.00 **Päästeameti roll KOV-i vaates**
Toomas Kääparin · Päästeamet

12.00–12.20 **Varud ja varustuskindlus**
Viola Murd · Eesti Varude Keskus

12.20–12.30 **KORKS-i käsiraamatu tutvustus**
Kadi Luht-Kallas · Riigikantselei

PÄRASTLÕUNA

12.30–13.30 **Lõuna**

13.30–14.10 **Kogemuslood**

- **Kristel Siiman · Kliimaministeerium**
  Elutähtsate teenuste toimepidevus ja praktilised õppetunnid
- **Gunnar Havi · Saaremaa vald**
  Praktiline kogemus kriisideks valmistumisel ja lahendamisel
- **Marko Tiirmaa · Luunja vald**
  Väikese KOV-i kogemus kriisivalmiduse planeerimisel

14.10–16.00 **Praktilised grupitööd**
Kriisideks valmistumise läbimõtlemine
RK · SKA · PäA · HTM

16.00–17.00 **Grupitööde tagasiside, küsimused ja vastused**

17.00 **Päeva lõpp**

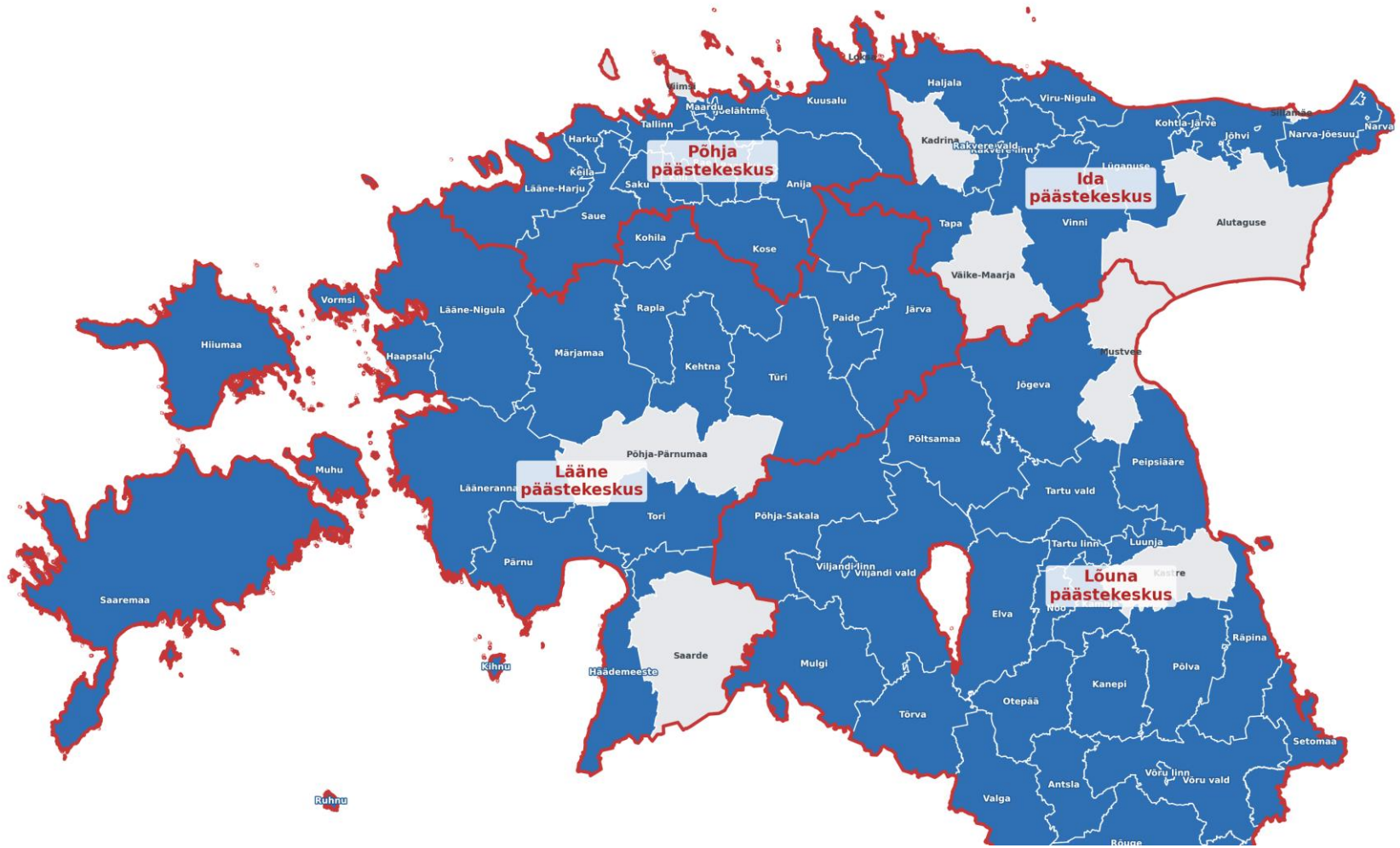
KOV-id teabepäeval

Registreerimise seis 4.10.2026

68 / 78

87% omavalitsustest

esindatud esindamata

10 muud asutust ja organisatsiooni

Päästeamet · SKA · SiM · ReM · KaM · HTM · Sisekaitseakadeemia · ELVL · Kuntaliito · PR Partner · Riigikantselei

Avasõnad

Erkki Tori · Riigikantselei julgeoleku ja riigikaitse koordinatsioonidirektor

Kujunemislugu

2015

Riigikaitseõiguse revisjon

Algab riigikaitseõiguse terviklik revisjon.

2019

Õppetunnid Kagu-Eestist

Kagu-Eesti torm jm sündmused tõid esile sõltuvused ning riigi, KOV-i ja teenuseosutajate koostöö vajaduse.

2020–2021

COVID-19

Kriis ületas valdkondi: tervishoid, teenused, piirangud, varud, kommunikatsioon ja inimeste toimetulek.

2022

Sõda Ukrainas

Julgeolekukeskkond muutus. Valmisolekut tuli vaadata ka kõige raskema kriisi ja sõja võtmes.

2022–2026

Süsteemiehitus

Riik, KOV-id ja elutähtsa teenuse osutajad kujundasid ühist kriisivalmiduse süsteemi.

1.10.2026

KORKS

Üks raamistik rahuks, kriisiks ja sõjaks.

KORKS ei loonud KOV-ile kriisirolli nullist – ta teeb olemasoleva vastutuse selgemaks, seob selle riigi tervikuga ja valmistab süsteemi ette ka kõige raskemateks olukordadeks.

KOV osa riigikaitsest

Kohalik tasand tagab oma inimeste ja teenuste toimimise ning toetab riigi tegevust ka kõige raskemas kriisis.

01

Oma inimesed ja teenused

Püsivad kriisiülesanded ja kohaliku elu toimimine – elanikkonnakaitse, abi inimestele, haridus, sotsiaalvaldkond ja kohalik elukeskkond.

02

Elutähtsad teenused

KOV-il on roll kohalike elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldamisel ning koostöös teenuseosutajatega.

03

Riigi tegevuse toetamine

Kõige raskemas kriisis ja sõjas toetab kohalik tasand riigi põhipingutust – elanikkonnakaitset ning sõjalise kaitse toimimiseks vajalikku tsiviilpoolt.

Ülesanne jääb üldjuhul sinna, kus see on rahuajal – kriisis muutub selle prioriteet ja maht.

KORKS-i tutvustus

Peeter Papstel · Riigikantselei

RIIGIKANTSELEI

Kriisiolukorra ja riigikaitse seadus

Peeter Papstel, 06.10.2026

Kust me tuleme?

2010 • **Riigikaitse strateegia**
riigikaitse lai käsitus esimest korda õigusaktis

2015–16 • **RiKS**
rahu- ja sõjaaegne juhtimine ning planeerimine ühtses riigikaitse raamistikus

2022 • **RiKS muudatused**
luuakse püsiva ja ühekordse riigikaitseülesande üldkonstruktsioon

2024 • **CER direktiiv > HOS muudatused**
elutähtsate teenuste süsteemi oluline uuendus – 22 teenust

2026 • **KORKS**
tsiviilkriisid ja riigikaitse ühtses raamistikus

Miks edasi?

Kriis ei püsi ühe valdkonna raamides

pikk elektrikatkestus

⇩

side · veevarustus · kanalisatsioon · küte · maksed
tervishoid · transport

⇩

inimeste abivajadus · kohaliku elu toimimine
KOV-i töövõime

Kriisi põhjus võib olla erinev. Paljud ühiskonna toimimiseks vajalikud ülesanded on samad

Kus me oleme?

RiKS + HOS + ErSS

⇩

KORKS

Ühine kriisi- ja riigikaitseraamistik

RIIGI KRIISIPLAAN

Sh riigikaitseline osa: riigi kaitsetegevuse kava

⇩

ASUTUSTE, ISIKUTE, KOV-IDE KRIISIPLAANID

KOV-i kriisiplaan on osa riigi kriisiplaneerimise süsteemist

KORKS:

- ✓ ei muuda eri kriise üheks kriisiks
- ✓ seob kriisideks valmistumise ja suure kriisi juhtimise üheks süsteemiks

Sujuv ümberlülitus, mitte restart

MIS JÄÄB?

- lähimuse põhimõte
- tavapärased ülesanded ja vastutus
- KOV kohaliku elu korraldajana

MIS MUUTUB?

- ühine kriisiülesannete süsteem
- süsteemsem valmisolek
- tsiviil- ja riigikaitselise valmisoleku ühendamine

KOV-i kriisirolli areng: RRKS § 24 → KOKS § 6 lg 2¹ → KORKS § 13

Uus on terviklikum süsteem, mitte KOV-i kriisiroll

Kriis või kriisiolukord?

TAVAPÄRANE LAHENDAMINE

✓ pädev asutus
✓ eriseadused
✓ koostöö

Kriisi lahendamine ei alga kriisiolukorra kehtestamisest

KRIISIOLUKORD

KORKS § 4 õiguslik lävend

- pädev asutus või isik ei suuda olukorda ise või õigel ajal lahendada, ohtu tõrjuda või selleks valmistuda
- VV tasandil on vaja mitme osalise tegevuse ühtsust ja koordineeritust
- vaja on KORKS-i juhtimiskorraldust või põhiõigusi piiravaid meetmeid ning tavapärasest rohkem võimeid

Kes mida juhib?

Vabariigi Valitsus

määrab eesmärgi ja prioriteedid

Peaminister

kriisiolukorra juht

Ministeerium

tagab valitsemisala tegevuse ühtsuse ja koordineerituse

Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus

korraldab vahetut lahendamist

Päästeamet

regionaalne koostöö · nõustamine valmisoleku hindamine

Keskne juhtimine ei kaota valdkondlikku ega kohalikku vastutust

Mis on kriisiülesanne?

PÜSIV KRIISIÜLESANNE

Mida peab kriisis suutma teha?

VALMISOLEK JA VÕIME LUUAKSE ENNE KRIISI

inimesed · asendajad · vahendid · varud · sõltuvused

KOV kriisis: kolm rolli

1. Täidab püsivaid kriisiülesandeid
2. Täidab riiklikke ülesandeid või aitab nende täitmisele kaasa
3. Korraldab kohalikku elu

KOV-il peab olema **valmisolek** osutada evakueeritutele abi vähemalt

2%

ulatuses oma elanike arvust

INIMESED · RAHA · ROLLISELGUS · VÕIMEKUS

Kriisiülesanded näitavad, millel on kriisis prioriteet
Need ei ole kogu KOV-i tegevuse loetelu

Riigikaitse eeldab toimivat ühiskonda

elekter · side · vesi · tervishoid · transport
kohalik juhtimine

KOV-i ülesanne ei ole sõda pidada.

KOV aitab oma pädevuse piires tagada, et ühiskond suudaks ka riigikaitselise kriisi ajal toimida.

Elanikkonnakaitse ja toimepidevus

ELANIKKONNAKAITSE
inimeste kaitsmine
ja toimetuleku toetamine

TOIMEPIDEVUS
ülesande täitja võime
jätkata tegevust

KOV on kolme elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja:

- kaugküttega varustamine
- kohaliku tee sõidetavuse tagamine
- veega varustamine ja kanalisatsiooni toimimine

Eestis on kokku 22 elutähtsat teenust

Selleks, et kriisi ajal inimestele teenuseid tagada,
peab KOV suutma ise edasi toimida

Meetmed peavad vastama olukorrale

ÕIGUSLIK ALUS

PROPORTSIONAALSUS

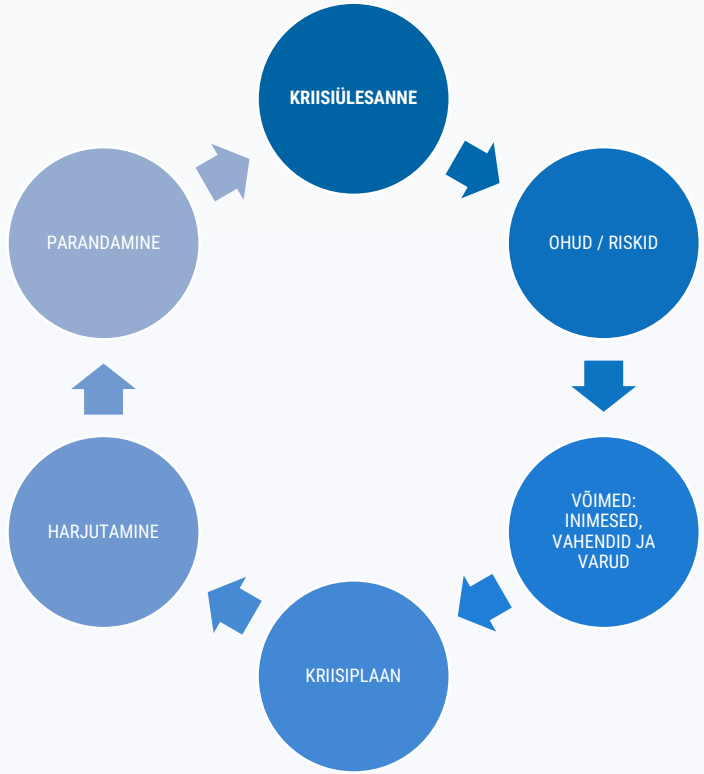
sobivus

vajalikkus

mõõdukus

Kriisiolukord ei ava automaatselt kõiki piiravaid lisameetmeid

Valmisolek luuakse enne kriisi

KOV-i riskianalüüsi
ja kriisiplaani tähtpäev:

31.12.2027

Senised HOLP-id kehtivad kuni uue kriisiplaani koostamise ja kinnitamiseni.

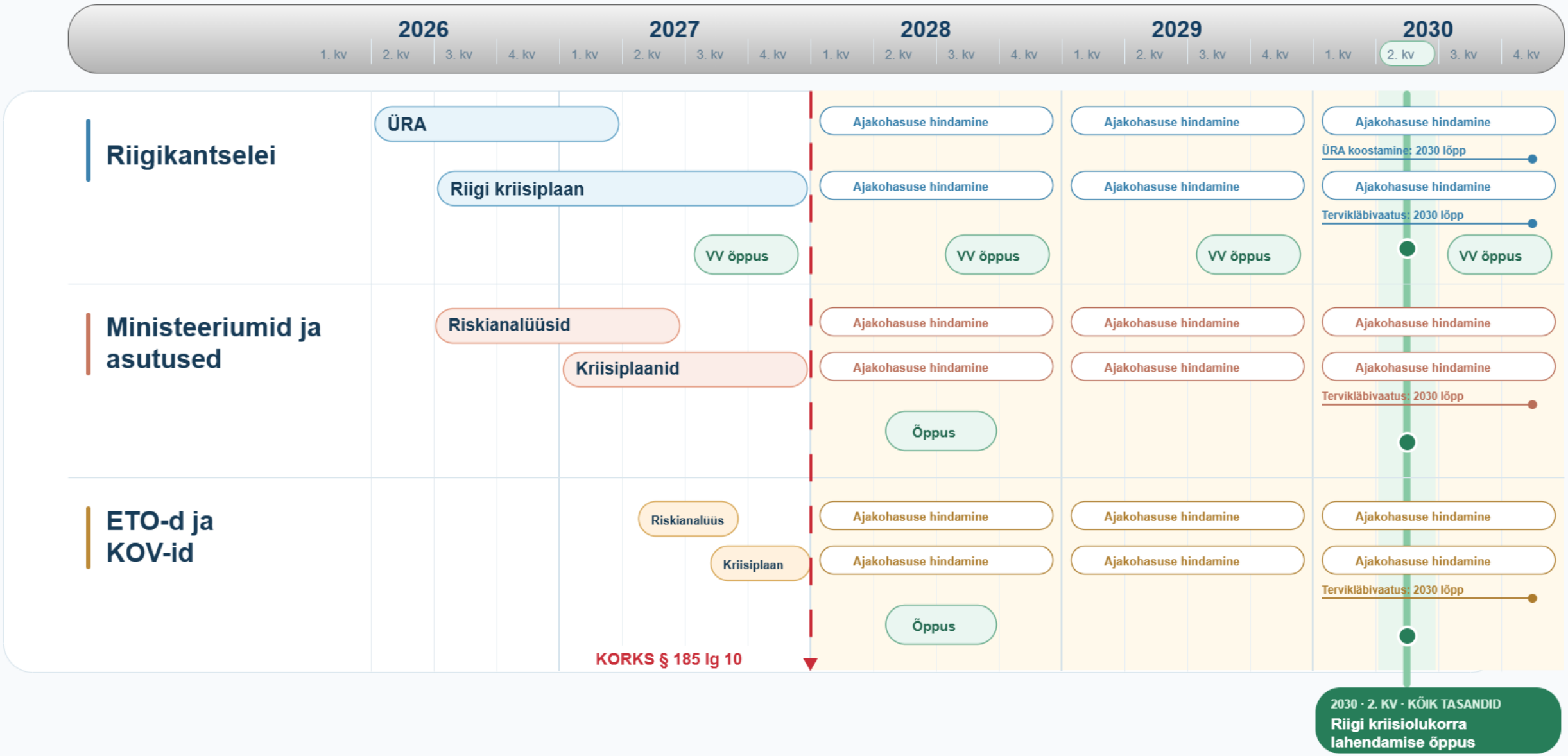
Kriisivalmidus on tegelik suutlikkus oma ülesannet kriisis täita

Kriisideks valmistumise planeerimine

Anneli Ludvig (RK), Alo Aasma (HTM), Vadim Ivanov (SKA), Peeter Papstel (RK)

Riskianalüüsid, plaanid ja õppused 2026–2030

Planeerimistsükkel kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse (KORKS) alusel

Millised on ohud?
01
OHUD ja RISKID
Strateegiline ohuhinnang
Riigi julgeolekuteabe hanke ja analüüsi kava
Üleriigiline riskianalüüs
Asutuste ja isikute riskianalüüsid
Julgeolekustrateegia (JPA)
02
EESMÄRGID
Mis on soovitud olukord?
Tänane valmisolek: ohud, eesmärgid, ressursi ja olemasolevad plaanid.
03
PLAANID
Riigi kriisiplaan (RKTK)
Asutuste ja isikute kriisiplaanid ning toimepidevus
Riigikaitse arengukava
Siseturvalisuse arengukava
Digiühiskonna arengukava
jt arengukavad
04
VÕIMED
Tuleviku valmisolek: ohud, eesmärgid ja vajalikud võimed.
Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia nn hajusstrateegia

Riigikantselei roll planeerimisprotsessis?

- Koostab **üleriigilise riskianalüüsi** ja **riigi kriisiplaani**, mis on aluseks planeerimisel.
- Toetab asutusi ja isikuid plaanide koostamisel. Tagab tervikliku planeerimise, et on tehtud **koostööd** teiste asutustega, kes on plaani rakendamisel osalised.
- Hindab, kas plaan on kooskõla teiste asutuste ja isikute plaanidega, et ei oleks n-ö **halle alasid ja läbi rääkimata teemasid.**
- Kontrollib, kas plaan vastab seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides toodud tingimustele.
- Teostab järelevalvet oma pädevuse piires.

Riskianalüüside tasandid

Omavahel seotud ja täiendavad üksteist

1

Üleriigiline riskianalüüs

Riiklik tasand

Annab riigi tasandi tervikvaate olulistest ohtudest ja riskidest. Selles keskendutakse eelkõige sellistele ohtudele ja nende ohustsenaariumitele, mis võivad põhjustada kriisiolukorra, mõjutada mitut valdkonda või kahjustada riigi põhifunktsioonide toimimist.

2

Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku riskianalüüs

Regionaalne tasand

Annab valdkondlike ohtude ja riskide tervikvaate oma vastutusvaldkonna ja püsiva kriisiülesande täitmise ning toimepidevuse seisukohast ning annab sisendi kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüsi.

3

Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüs

Haldusterritoorium

Annab ülevaate haldusterritooriumil avalduvatest ohtudest ja riskidest ning nende võimalikust mõjust, lähtudes ülerigilisest riskianalüüsist ning arvestades ka valdkondliku või teiste kohaliku omavalitsuse üksuse tasandil kirjeldatud ohte, mis võivad tema haldusterritooriumil avalduda.

Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüs

- Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüs on dokument, milles analüüsitakse kriisiolukorda põhjustada võivaid kohaliku omavalitsuse üksuse **haldusterritooriumil avalduvaid ohte** ning hinnatakse nende tõenäosust ja tagajärgi.
- Riskianalüüsi koostab kohaliku omavalitsuse üksus, lähtudes **Päästeameti antud suunistest ja teabest**.
- Kohaliku omavalitsuse üksus esitab riskianalüüsi kavandi arvamuse andmiseks **Sotsiaalkindlustusametile, Haridus- ja Teadusministeeriumile** ja teistele asjassepuutuvatele isikutele ja asutustele, sh teisele kohaliku omavalitsuse üksusele, kelle või kellest tulenevaid ohte ja riske on hinnatud, ning seejärel **kooskõlastab selle Päästeametiga**.

Riigikantselei

Üldnõuded

- Kriisiplaan peab olema:
  - eesmärgipärane ja rakendatav;
  - proportsionaalne kriisiplaaniga hõlmatud ohtude, kriisiülesannete ja nende täitmisega seotud riskide suhtes;
  - piisavalt selge, et seda saaks rakendada ajakriitilises ja puuduliku teabega olukorras;
  - kooskõlas kriisiplaani koostaja pädevuse ja tegelike võimetega, sealhulgas personal, vahendid ja varud;
  - ajakohane ning kriisiplaani rakendavatele isikutele vajalikus ulatuses kättesaadav.

- **Riigi kriisiplaani** eesmärk on valmistada ette riigi koordineeritud tegevus riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks ja suure mõjuga tsiviilkriisi lahendamiseks ning tagada üleriigilises riskianalüüsis määratletud riigi põhifunktsioonide toimimine riigi ja ühiskonna toimimine kriisiolukorras.
- Püsiva kriisiülesandega **asutus või isik, kellele riigi kriisiplaan vahetult ülesannet ei määra**, lähtub kriisiplaani koostamisel tema tegevusvaldkonda või kriisiülesande täitmist reguleerivatest õigusaktidest, asjakohasest riskianalüüsist, tema tegevust mõjutavast kõrgema tasandi kriisiplaanist ja koostöökokkuleppest.

Riigikantselei

Kriisiplaani koostamine

OLUKORD

Ohustsenaariumid
Rakendamise tingimused
Lõpetamise tingimused

ÜLESANNE

Asutuse kriisiülesanne
Lahendamisel osalevate asutuste kriisiülesanded

TÄIDEVIIMINE

Eesmärk (põhipingutus)
Võime ja ressurss
Piirangud ja maandamismeetmed

TOETUS

Personal
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
Logistika
Finants
Rahvusvaheline abi

JUHTIMINE

Kriisijuhi (ja tema asetäitja) ülesanded
Tegevusliinid
Otsustuskohad
Kommunikatsioon

NB! Kriisiplaan võib koosneda põhidokumendist, tegevusvaldkonna- või ohupõhistest osadest ning lisadest.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Alus-, põhi- ja keskharidus

See ei ole kohustus, see on vastutus.
Olge paindlikud!
Sisu on vormist olulisem.
Koolimaja on kindlasti toimepidavam kui „tarneahel“.
Jagage kogemusi , õppige ja harjutage!

SKA planeerimise loogika

Riskianalüüs	Teenuse toimepidevus	Teenuste kogum	Asutuse toimepidevus	Kriisiplaan
mida võib juhtuda?	kuidas üks teenus jätkub?	kuidas seotud teenused koos jätkuvad?	kuidas asutus töövõimeliseks jääb?	kuidas kriisi juhitakse?

Ühine alus: riskianalüüs

Toimepidevus ei asenda kriisiplaani. Kriisiplaan ei asenda toimepidevust.
Need peavad olema seotud ühe riskiloogikaga.

Ootused koostööle ja seosed:

- Teenuse minimaalne tase
- Kliendid ja prioriteetsed sihtrühmad
- Personal
- Sõltuvused
- Partnerid ja teenuseosutajad
- Ressursid ja varud
- Osutamine ja eskalatsioon
- Info ja teabevahetus
- Alternatiivsed tööviisid
- Vastastikune abi
- Taastamine

Iga sammu kohta on kriisiplaanis kokkulepe olemas, kättesaadav ja tõendatud.

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Tänud!

Vadim

Töökohustus ja sõjaaja ametikoht

Dekonfliktimise loogika sõltub töökohustuse seadmise alusest

Protsendipõhist määramist enam ei ole – kriisiülesandega ameti- ja töökohtade vajadus tuleneb kriisiplaanist.

TÖÖKOHUSTUSE ALUS	SÕJAAJA AMETIKOHT	HINDAMINE	TULEMUS
Ametikohast tulenev § 107 lg 3	—	Ei võrrelda sõjaaja ametikohaga	**Töökohustus säilib**
Püsiva kriisiülesande täitmiseks § 107 lg 4	**EI OLE**	Hindamist ei ole vaja	**Töökohustus säilib**
	ON	Asendatav sõjaaja ametikohal	**Töökohustus säilib**
		Ei ole asendatav	**Tähtajaline piirang**
ETO tarnija, muu lepingupartner või tütarettevõte § 107 lg 5	**EI OLE**	Hindamist ei ole vaja	**Töökohustus säilib**
	ON	Ei hinnata; tööandjat teavitatakse	**LÕK-, mobilisatsiooni- ja sõjaaja ülesanded jäävad**

Asendatavust hinnatakse ainult § 107 lg 4 alusel töökohustuse seadmisel.

Päästeameti roll ja tegevuste planeerimine KOV-i vaates uuenenud õigusruumis

Toomas Kääparin · Päästeamet

PÄÄSTEAMET

Päästeameti roll ja tegevuste planeerimine kohalike omavalitsuste vaates

Toomas Kääparin

Päästeameti rollist

- **Seni oleme olnud** abi andja, teatud elanikkonnakaitse ülesannete elluviija ning kriisireguleerimise nõustaja ja toetaja regiooni tasandil

- **Peame muutuma** Eestis keskseks elanikkonnakaitse koordineerijaks sõltumata kriisist ehk vastutavaks asutuseks elanikkonnakaitses

Kriisiolukorraks valmisoleku planeerimine

1. Riskianalüüs
2. Kriisiplaan
3. Toimepidevus
4. Harjutamine

Kriisiolukorra lahendamine

Toetamine

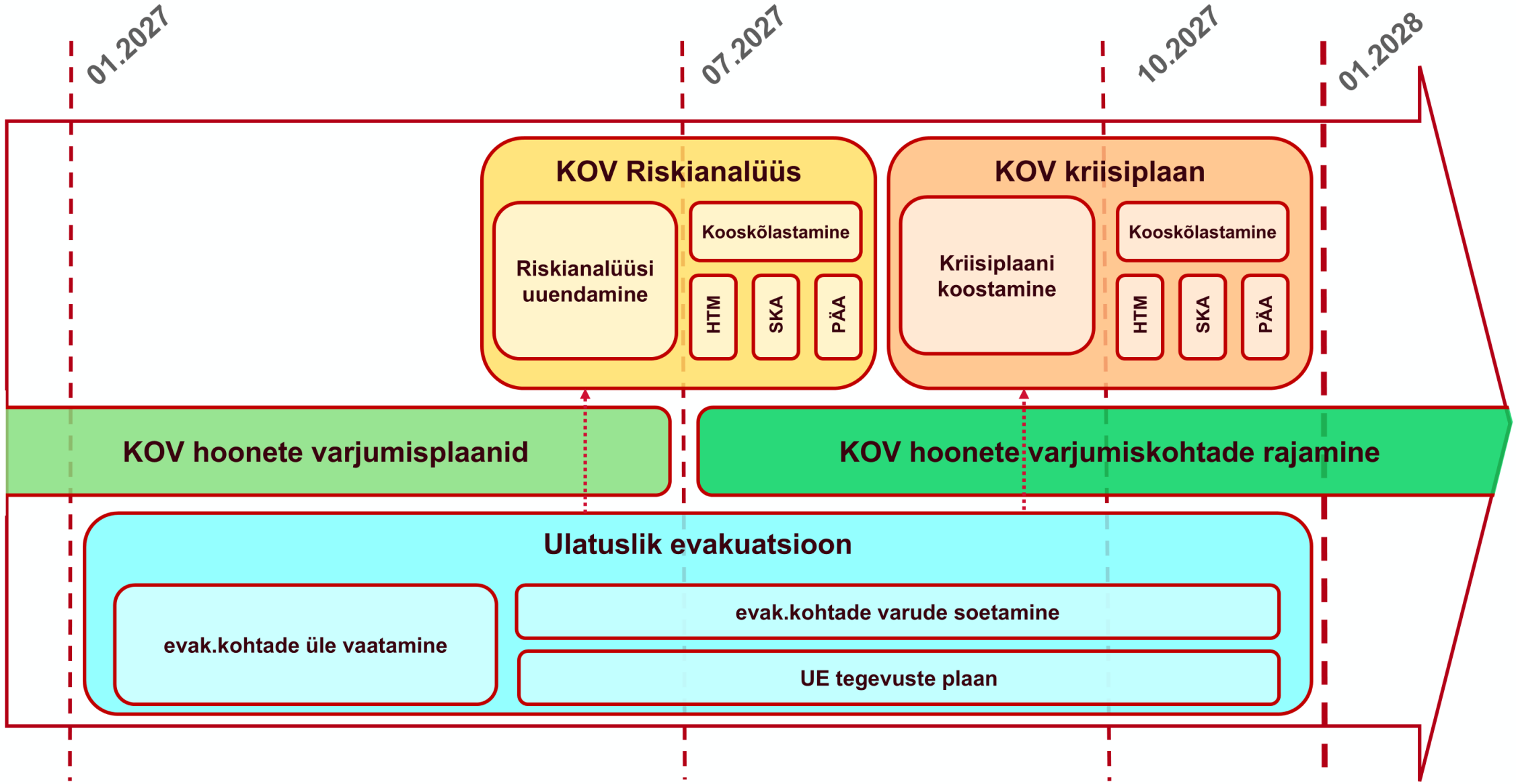
Teabevahetuse ja koostöö korraldus

Regionaalne koordinatsioon

RKK ja KOV nõustamine

Elanikkonnakaitse tegevuste eest vastutav

EKK tegevuste rakendamise koordinatsioon

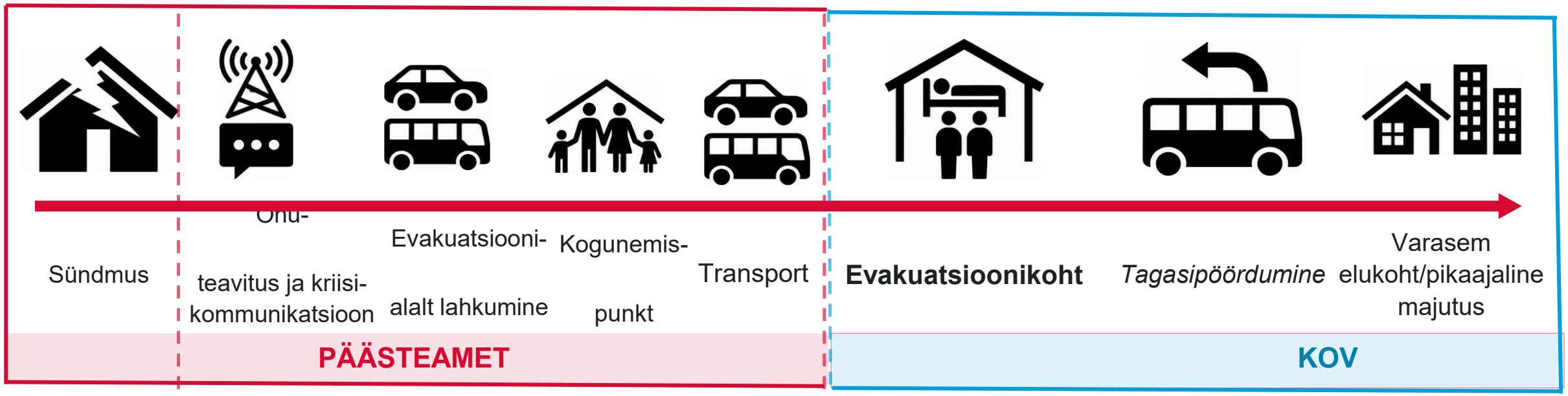

01.2027
07.2027
10.2027
01.2028
KOV Riskianalüüs
Riskianalüüsi uuendamine
Kooskõlastamine
HTM
SKA
PÄA
KOV kriisiplaan
Kriisiplaani koostamine
Kooskõlastamine
HTM
SKA
PÄA
KOV hoonete varjumisplaanid
KOV hoonete varjumiskohtade rajamine
Ulatuslik evakuatsioon
evak.kohtade üle vaatamine
evak.kohtade varude soetamine
UE tegevuste plaan

PÄÄSTEAMET

Elanikkonnakaitse tegevuste vastutav asutus - Päästeamet

Vastutab PäA, osaleb PPA, abistavad KOV/SKA

Vastutab KOV, abistavad PäA/SKA

Ulatusliku evakuatsiooni korraldamine

Evakueeritute vastuvõtu ja edasise abi korraldamine

PÄA fookus: inimeste toimetamine ohtlikult alalt ohutumasse asukohta

PÄÄSTEAMET

Päästeameti KOV nõustajad

Ida päästekeskus

RA + kriisiplaan	Ailar Holzmann
	Sigrid Alavere
	Heigo Olu
Varjumine	Kairi Kuldmets
	Jaanis Kert
Evakuatsioon	Mart Suursu

Lääne päästekeskus

RA + kriisiplaan	Eva-Maria Rand
	Meelis Viks
	Kristi Kais
Varjumine	Jaanus Ots
	Fred Kaas
Evakuatsioon	Jaano Vija

Lõuna päästekeskus

RA + kriisiplaan	Johannes Komissarov
	Kaido Tiitus
	Mailis Koger
RA + kriisiplaan + Evak	Leane Morits
Varjumine	Maarja-Liis Laprik
	Ats Tarto
	Urmas Abel

Põhja päästekeskus

RA + kriisiplaan	Signe Meidla
	Tiina Sutt
	Krista Jaamul
Varjumine	Anu Vaikjärv
	Kirill Nimtšuk
	Inge Kurisoo
Evakuatsioon	Marje Verbo

PÄÄSTEAMET

Koordinatsioon on võime panna käed, jalad ja muud kehaosad liikuma kontrollitud viisil

Allikas: Cambridge sõnaraamat

PÄÄSTEAMET

Tänan!

Varud ja varustuskindlus

Viola Murd · Eesti Varude Keskus

Eesti Varude Keskus

Teabevaldaja: AS Eesti Varude Kesksus
ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Märge tehtud 11.09.2026
Kehtib kuni 11.09.2031
Alus: AvTS § 35 lg 1 p 62

Varud ja varustuskindlus

Viola Murd

Arendusüksuse juht

Eesti Varude Keskus

alustas tööd 1. juulil 2021

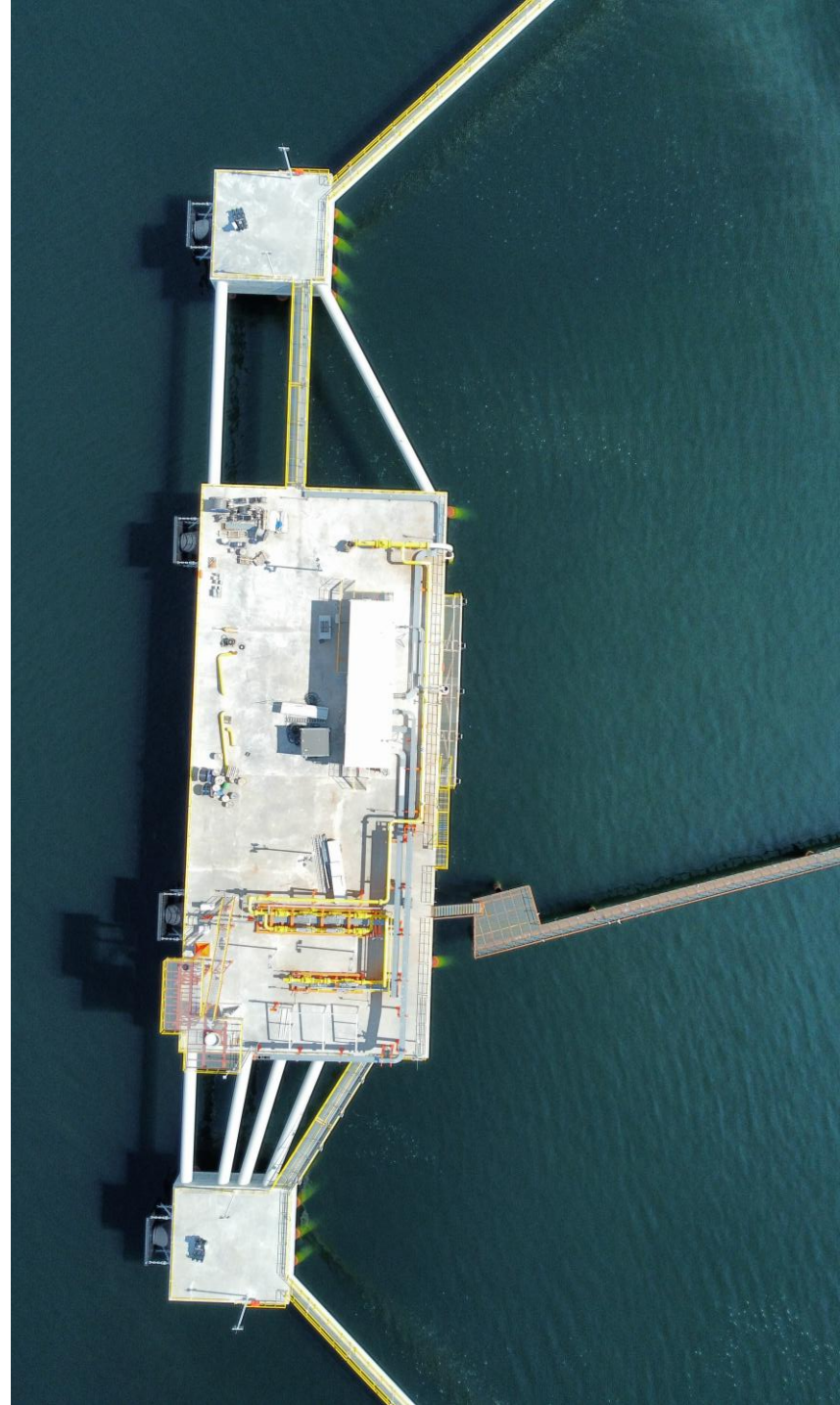
100% riigile kuuluv äriühing (MKM)

EVK moodustab, haldab ja korraldab riigi tegevusvaru ning selle kasutuselevõtmist, majandab Pakrineeme LNG sadamat, arendab varustuskindluse lahendusi.

Uued ülesanded:

- **Rahvusvahelise abi küsimise ja vastuvõtmise koordineerimine**
- **Tarneahelate ja turgude seire ning teabevahetus Euroopa Liidu liikmesriikide ja Komisjoniga**

16 töötajat, varade maht ca 400 miljonit

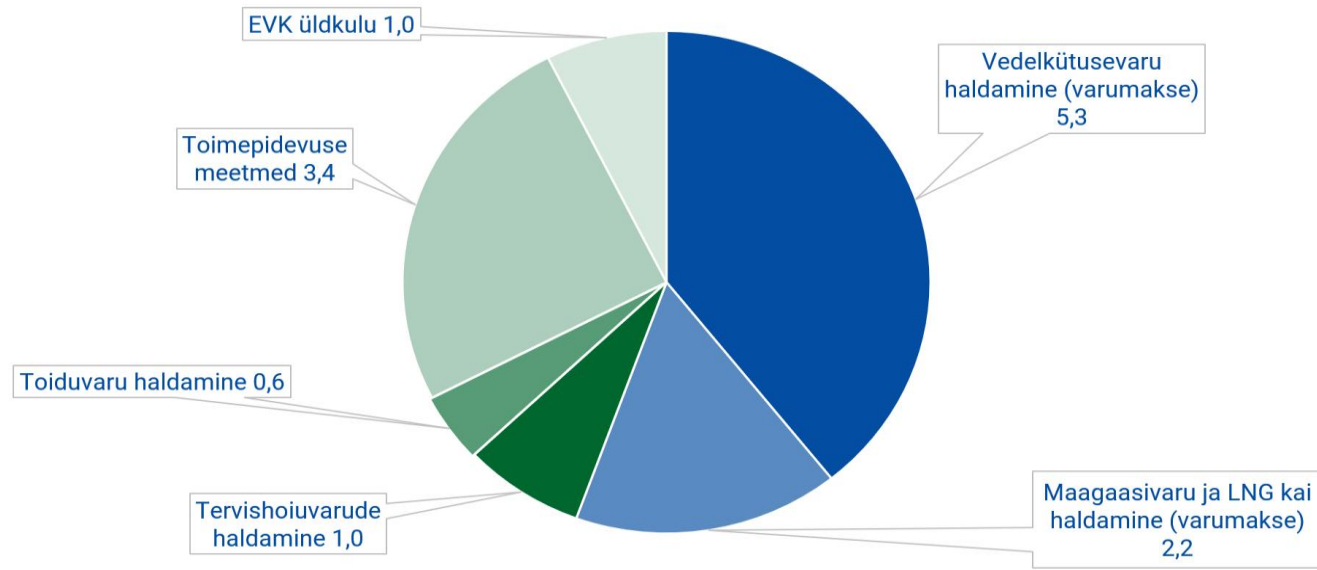

Eesti Varude Keskus

Visioon
Oleme ühiskonna varustuskindluse viimane kaitseliin ja toimepidevuse eestvedaja

Missioon
Korraldame nutikalt koos partneritega riigi varustuskindlust

Peaeesmärk
Varud ja varustuskindlus tagavad Eesti elanike hakkamasaamise kriisiolukorras

Eesti Varude Keskuse tegevussuunad

Kütuste valdkond

- Vedelkütusevaru
- Maagaasivaru
- Pakrineeme sadam
- Avio Fuel Terminal
- Kriisitanklad

Toidu valdkond

- Toiduvarud
- Logistika
- Kriisipoed
- Toidu toorainevaru?
- Toidutootmise toimepidevus?

Tervishoiu valdkond

- Isikukaitse-vahendite varu
- Ravimite ning meditsiini-tarvikute varu
- Veterinaarravimite varu
- Kriisiapteegid

Arendus ja toimepidevus

- Elutähtsa taristu toimepidevus
- Kriitiliste tarneahelate monitoorimine
- Rahvusvahelise abi vastuvõtmise koordineerimine

Riigi tegevusvaru

- Riigi tegevusvaru moodustab, haldab ja kasutuselevõtmist korraldab AS Eesti Varude Keskus
- Varustuskindluse poliitikat kujundab vastavat valdkonda kureeriv ministeerium
- Riigi tegevusvaru moodustamise aluseks on seadus, valitsuse otsus või EVK otsus
- Varu hoitakse Eestis, kui Vabariigi Valitsus ei otsusta teisiti
- Varu moodustamise kulud kaetakse riigieelarvest
- Varu haldamiskulude katteks võib seadusandja kehtestada kohustusliku varumakse (nt vedelkütusevaru ja gaasivaru)
- Varu võetakse kasutusele valitsuse otsusega

Varustuskindlus tekib koostöös

Gaasi varustuskindluse tagamine

EVK Pakrineeme sadam ja Elering hallatav gaasitaristu on valmis teenindama LNG ujuvterminale

- Sadamategevus alates 2024. aastast
- Sadam tsiviilkäibes ja kommertskasutuses
- Sadama eeskirja kohaselt prioriteet gaasi varustuskindluse tagamine
- Sadam võimeline vastu võtma enamust maailma LNG ujuvterminalidest
- Gaasivõrguga ühendamist korraldab Eesti gaasivõrgu süsteemioperaator AS Elering.

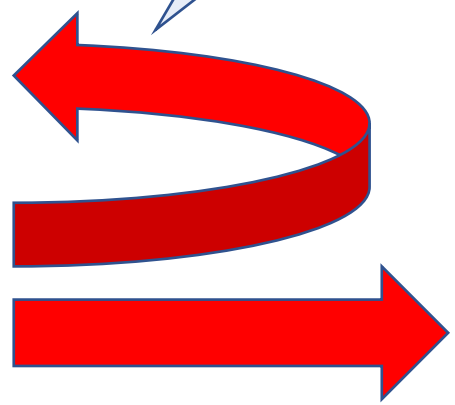
EVK hallatav strateegiline gaasivaru 1 TWh vastab ligikaudu kolmandikule aasta keskmisest tarbimisest

Gaasivaru hoiukoht Lätis Inčukalnsi maa-aluses hoidlas

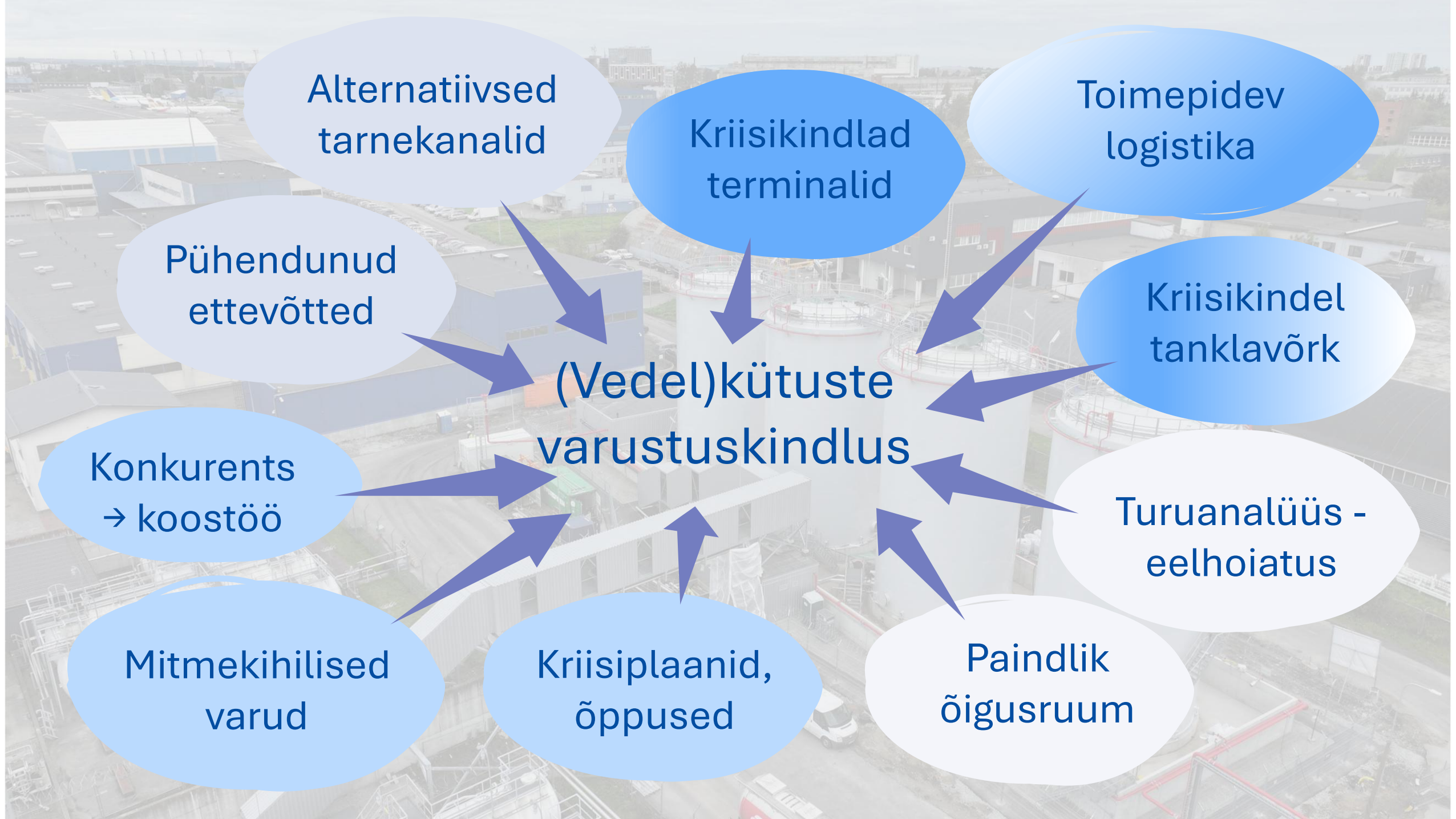
Vedelkütusevaru on elanikkonna julgeoleku ja toimetuleku tagamiseks riigi omandis olev varu, et hoida varustuskindluse kõrget taset, vältida majandustegevuse häireid ja tarnekriisidest tekkivaid turuvapustusi ning täita rahvusvaheliste lepingute alusel võetud kohustusi

Leibkond	*võimalusel kodune varu – autol paak täis ja generaatori jaoks esmane kütus*
KOV / ETO / Reageerivad asutused	*esmaseks reageerimiseks vajalik kohapealne varu ja/või tarneleping kütusemüüjaga*
Turuosalised (terminalid, tanklaketid)	*Tavapäraselt ühe kuu tavatarbimise mahus kommertsvaru*
EVK	**Bensiini, diisli- ja lennukikütuse 90 päeva tavatarbimise varu**

Tõsiste tarnehäirete puhul kütuste importimisel müüb EVK riigi tegevusvaru Eesti kütuseettevõtetele, kes saavad jätkata lepinguliste kohustuste täitmist ja tarbijaid kütusega varustada

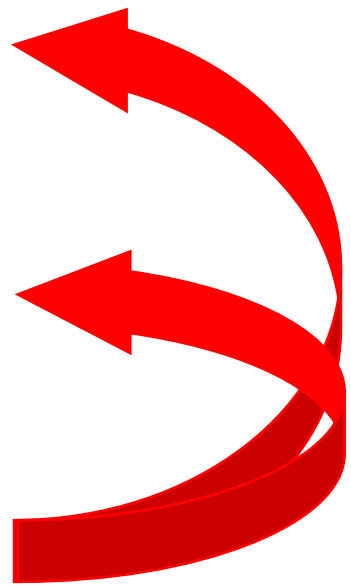

Kütusevarude solidaarsel kasutuselevõtmisel Euroopa Komisjoni või Rahvusvahelise Energiaagentuuri otsusel globaalsete tarnetõrgete leevendamiseks ja olukorras, kui Eestis tarnetõrkeid ei esine, võib EVK teha varu müügipakkumise rahvusvahelisele turule

Alternatiivsed tarnekanalid
Kriisikindlad terminalid
Toimepidev logistika
Pühendunud ettevõtted
Kriisikindel tanklavõrk
(Vedel)kütuste varustuskindlus
Konkurents → koostöö
Turuanalüüs - eelhoiatus
Mitmekihilised varud
Kriisiplaanid, õppused
Paindlik õigusruum

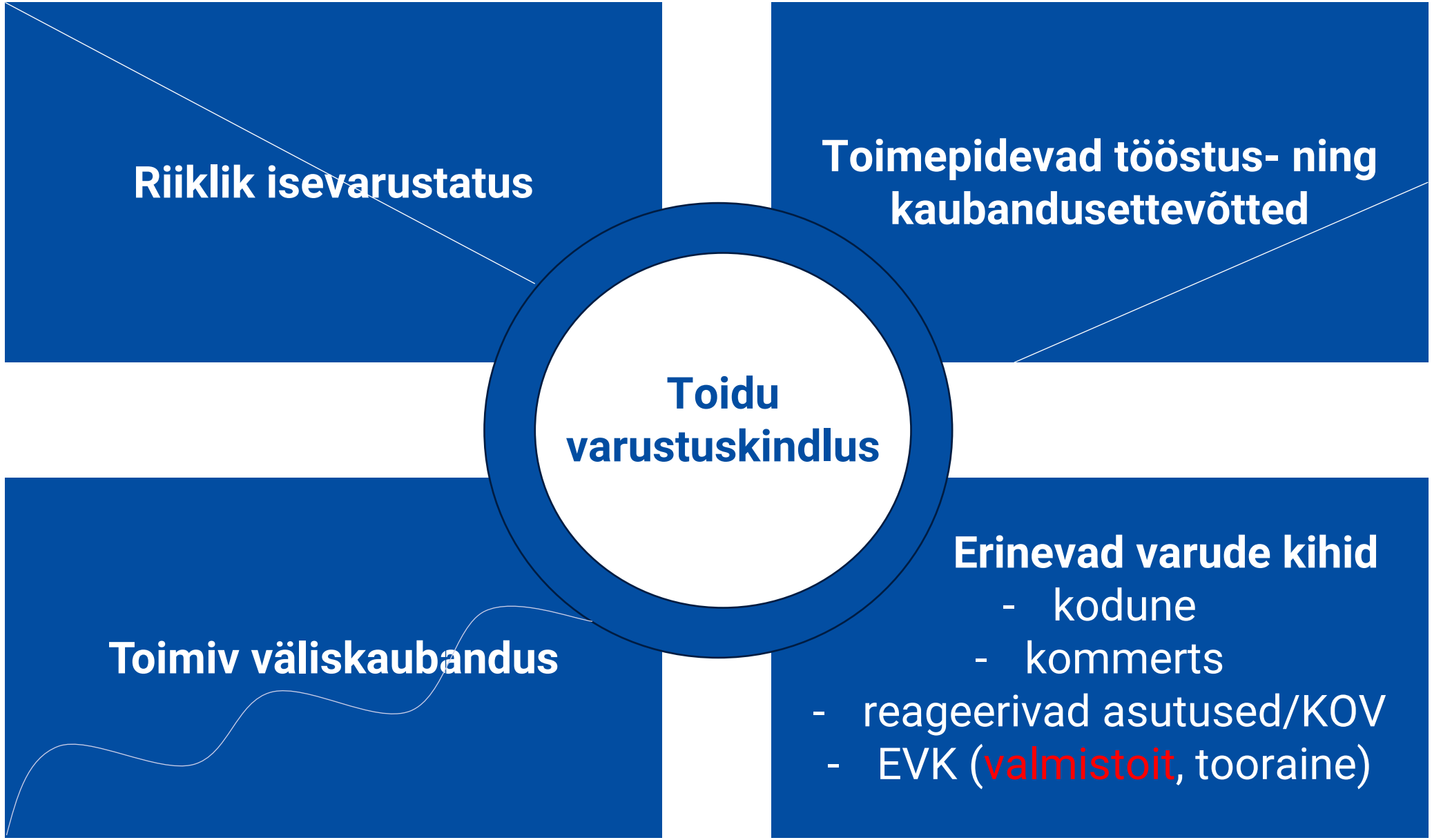
EVK toiduvaru kui viimane kaitseliin

Leibkond	*Soovituslik 7 päeva varu*
Reageerivad asutused	Soovituslik kohapealne varu ja/või tarneleping toidumüüja või toitlustajaga esmaseks reageerimiseks
Turuosalised (tootjad, jae- ja hulgimüüjad)	*Ligikaudu 2 nädala kuni 1 kuu varu*
EVK	**toiduvaru**

Valmistoiduvaru võetakse kasutusele hädaolukorras kannatanute toiduga varustamiseks, kui kaubandusvõrk ei toimi või toidu tootmises ja tarnetes on tõsised raskused.

Varu kasutuselevõtu otsuse alusel müüb EVK toidu või annab selle tasuta üle reageerivatele asutustele, KOVidele või ETOdele.

Riiklik isevarustatus
Toimepidevad tööstus- ning kaubandusettevõtted
Toidu varustuskindlus
Toimiv väliskaubandus
Erinevad varude kihid
- kodune
- kommerts
- reageerivad asutused/KOV
- EVK (valmistoit, tooraine)

Toiduvaru - KORKS

STAATUS • vastu võetud 2. juunil 2026 • jõustub 1. oktoobril 2026

Riigi tegevusvaru

Hõlmab toitu ning võib hõlmata teravilja või muid tootmissisendeid

Püsivad kriisiülesanded Eesti Varude Keskusele

Varu kasutatakse, kui toidupuudus ohustab elu või selline oht on tekkimas

Seaduse alusel koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeerium Eesti tegevuskava. EVK ülesanded on paremal

1 NÄDAL TOOTMINE	Koos Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga tagada kriitiliste tööstuste vähemalt nädalane katkematu töö minimaalsel tootmisvõimsusel.
≈2 NÄDALAT TARNETES	Tarnida kriisipoodide kaudu tarneahelas olevad kaubavarud, mis katavad hinnanguliselt kahe nädala toiduvajaduse.
≥1 NÄDAL VALMISTOIT	Hoida vähemalt nädala valmistoiduvaru, arvestades kogu elanikkonna peaaegu samaaegset vajadust.
VARU SUURENDUS	Kui kriisipoed ei saa töötada (nt kütusetarne häire tõttu) või kriitilised tööstused sõltuvad elektrivõrgust, suurendada valmistoiduvaru proportsionaalselt, kuni sihttase on saavutatud.

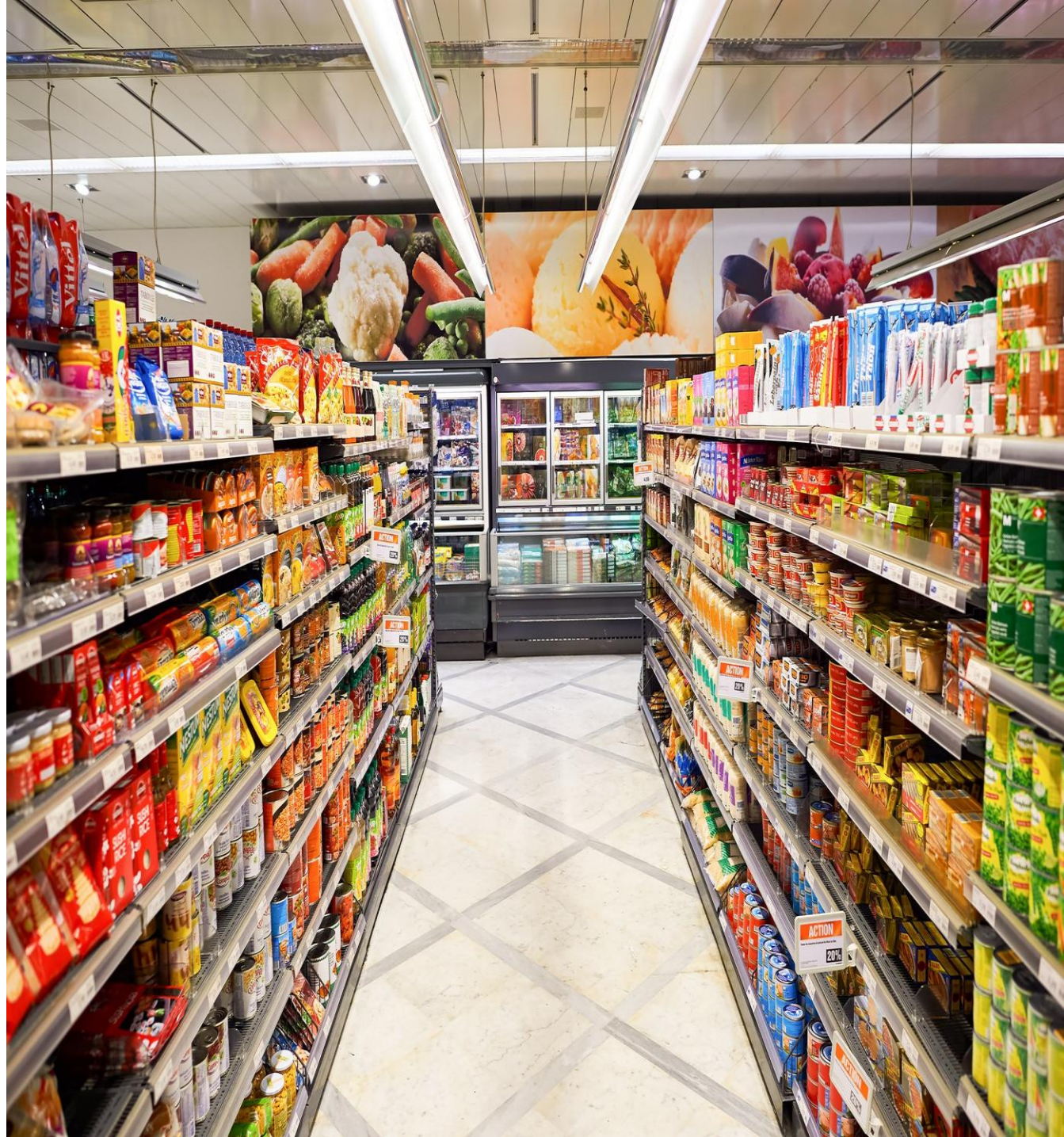
Õiguslik alus: KORKS §§ 99, 101; toiduseaduse §§ 46^{7}–46^{8}

Kriisipoed

Võrgustiku planeeritud suurus on 110 kauplust üle Eesti lähtuvalt elanike arvust piirkonnas.

Miinimumnõudena

- alternatiivsele toitele ülemineku võimalus, offline maksed
- avatud vähemalt viis tundi ööpäevas
- hoidma sortimendis enamlevinud toidu- ja esmatarbekaupu.
- juhul, kui poega samas hoones asub sularahaautomaat ja apteek, tuleb katta ka nende hädatarvilik elektrivajadus.

EVK tervishoiuvaru valdkond

Humaanravimid
(elanikkonnale)

Veterinaarravimid
(põllumajandus/toidujulgeolek)

Meditsiiniseadmed
(elanikkonnale)

Isikukaitsevahendid
(vältimatu abi,
esmatasandi tervishoiuteenuste ja
hoolekandeteenuse osutajad)

Kriisi- ja ETO-
apteekide
toimepidevus

Toimepidevus ja varustuskindlus

- Strateegiliste kaupade kodumaise tootmisvõimekuste arendamine
- Toormevaru moodustamine või tooraine tarnekanalite kindlustamine
- Tööstuse/tootmise toimepidevuse kindlustamine
- Tootmisvalmiduse lepingute sõlmimine
- Jaevõrgu toimepidevuse kindlustamine

KOV varud ja varustuskindlus

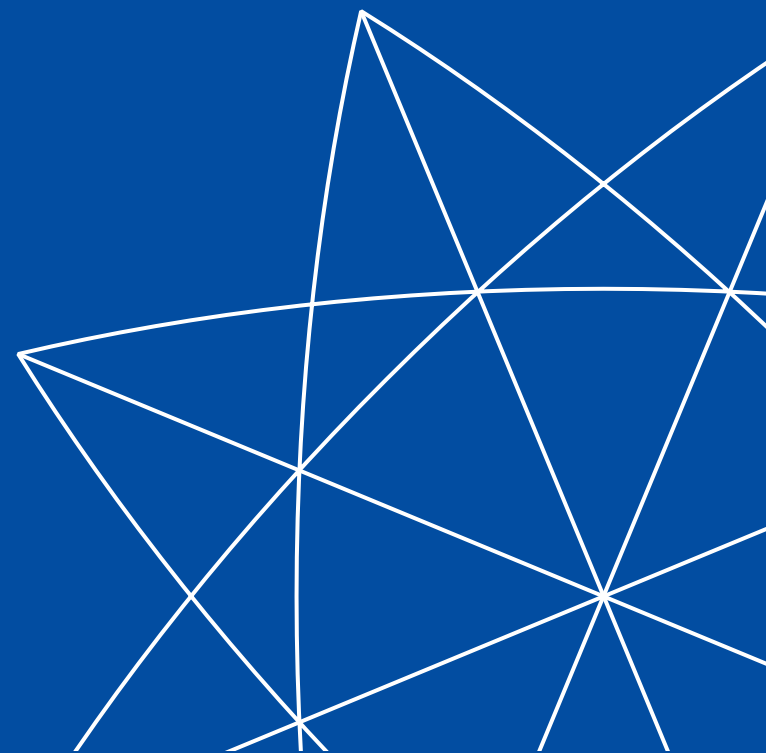
- Korraldada oluliste hoonete energia varustuskindlus – generaatoritega ühilduvus ja nende olemasolu
- Planeerida kriisiolukorra kütusevajadus ja hoida esmast varu ning planeerida kütusetarned generaatorite täiteks
- Hoida esmast toiduvaru rotatsiooni ja ladustamisvõimekusi arvestades
- Leppida ettevõtjate ja poodidega kokku, kuidas korraldada kriisi korral toit ja esmatarbekaubad abivajajatele.

Eesti Varude Keskus

viola.murd@varudekeskus.ee
+3725284248

Eesti Varude Keskus | Eesti Varude Keskus

KORKS-i käsiraamatu tutvustus

Kadi Luht-Kallas · Riigikantselei

KORKS-i käsiraamat – seadusest rakendamiseni

KORKS

õiguslik raamistik

→

KÄSIRAAMAT

selgitab seoseid ja rakendamist

→

PRAKTIKA

plaanid · töökorraldus · koostöö · otsused

01 Üks tervikvaade

Seob õigusnormid, selgitused ja praktilise rakendamise üheks loogikaks.

02 Praktiline töövahend

Aitab mõista, mida tuleb teha, kelle ülesanne see on ja kuidas tegevused omavahel seostuvad.

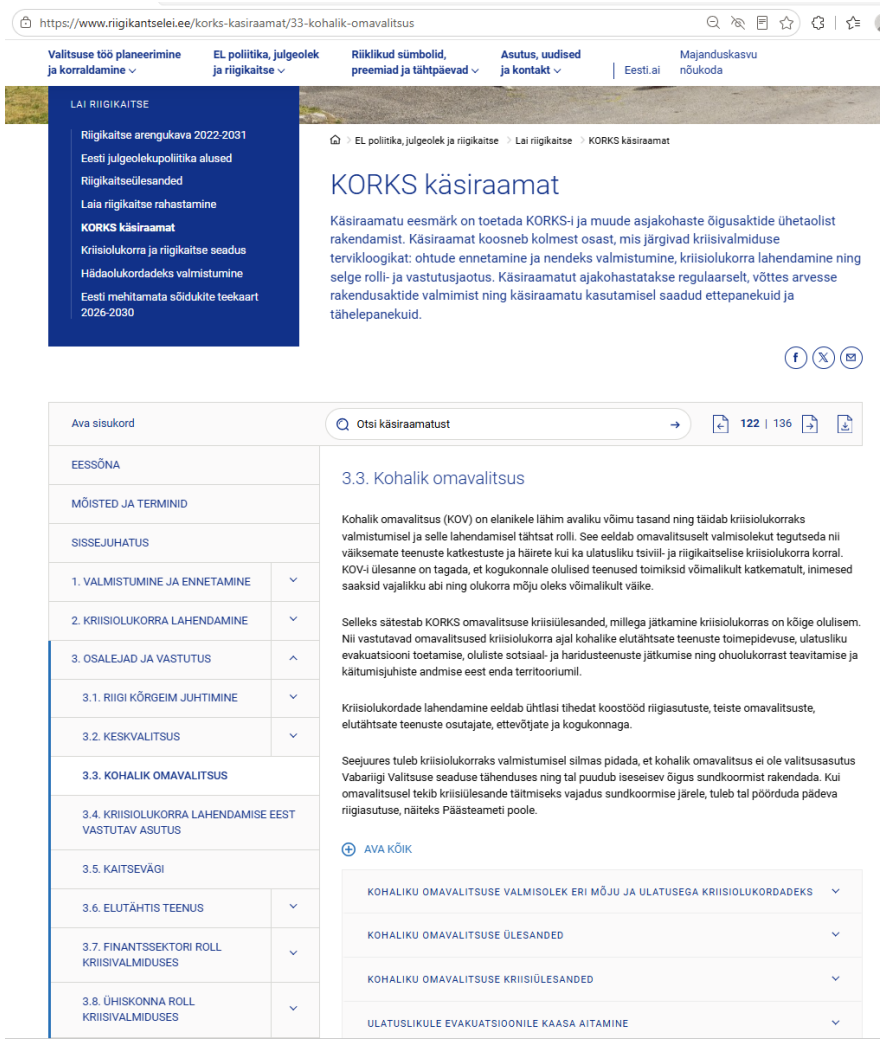
03 Elav käsiraamat

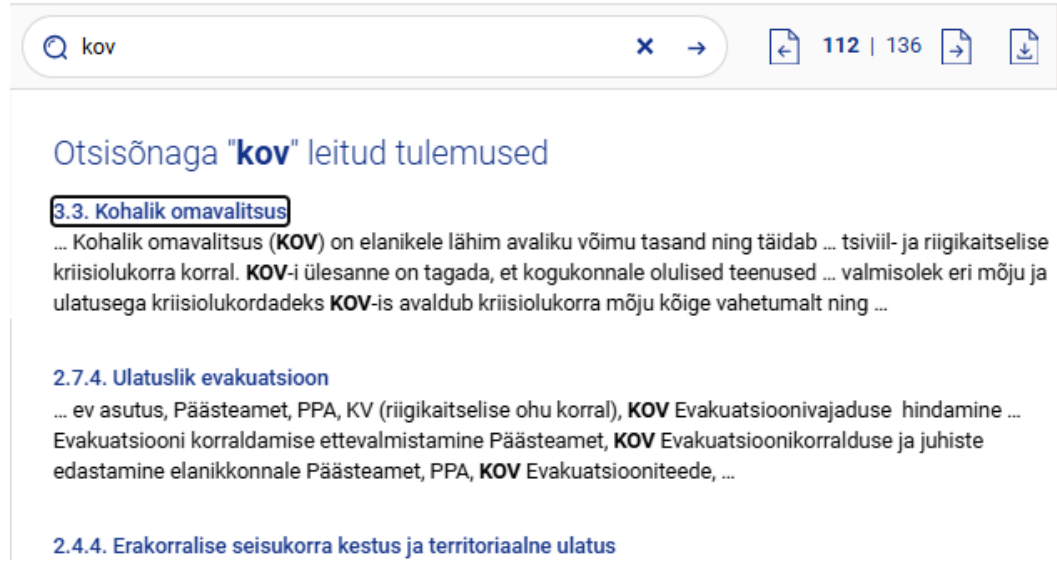
Veebiversiooni täiendatakse rakendusaktide, rakenduspraktika ning saabunud ettepanekute ja tähelepanekute põhjal.

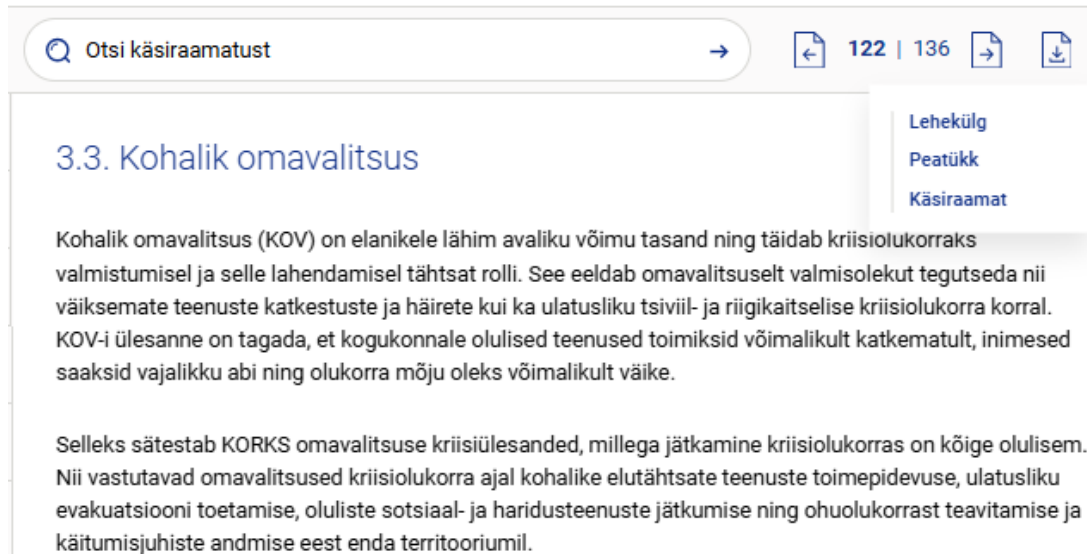
Seadus ütleb, mida tuleb teha. Käsiraamat aitab näha, kuidas nõuded praktikas tervikuks kokku lähevad.

Riigikantselei

Veebikäsiraamat

Kasuta – ja aita paremaks teha

KORKS-i käsiraamat on veebis ning seda ajakohastatakse koos rakenduspraktika kujunemisega.

01 **Leia vastus konkreetsele küsimusele**

Kasuta käsiraamatut tervikuna või liigu otse vajaliku teema juurde.

02 **Vaata alati seoseid**

Riskianalüüs, kriisiplaan, toimepidevus, kriisiülesanded ja osaliste vastutus on omavahel seotud.

03 **Anna tagasisidet**

Küsimused, ettepanekud ja praktilised juhtumid aitavad käsiraamatut edasi arendada.

KORKS-I KÄSIRAAMAT

Veebis

riigikantselei.ee/korks-kasiraamat

Küsi või tee ettepanek

Käsiraamat ei ole „valmis“ – see areneb koos KORKS-i rakenduspraktikaga.

Kogemuslugu

Elutähtsate teenuste toimepidevus ja praktilised õppetunnid

Kristel Siiman, Kliimaministeerium

KLIIMAMINISTEERIUM

Kliimaministeerium elutähtsa teenuse korraldajana

06.10.2026

Kristel Siiman
Kriisiosakonna juhataja
Kliimaministeerium

KLIIMAMINISTEERIUM

KLIMi korraldatavad elutähtsad teenused (HOS → KORKS)

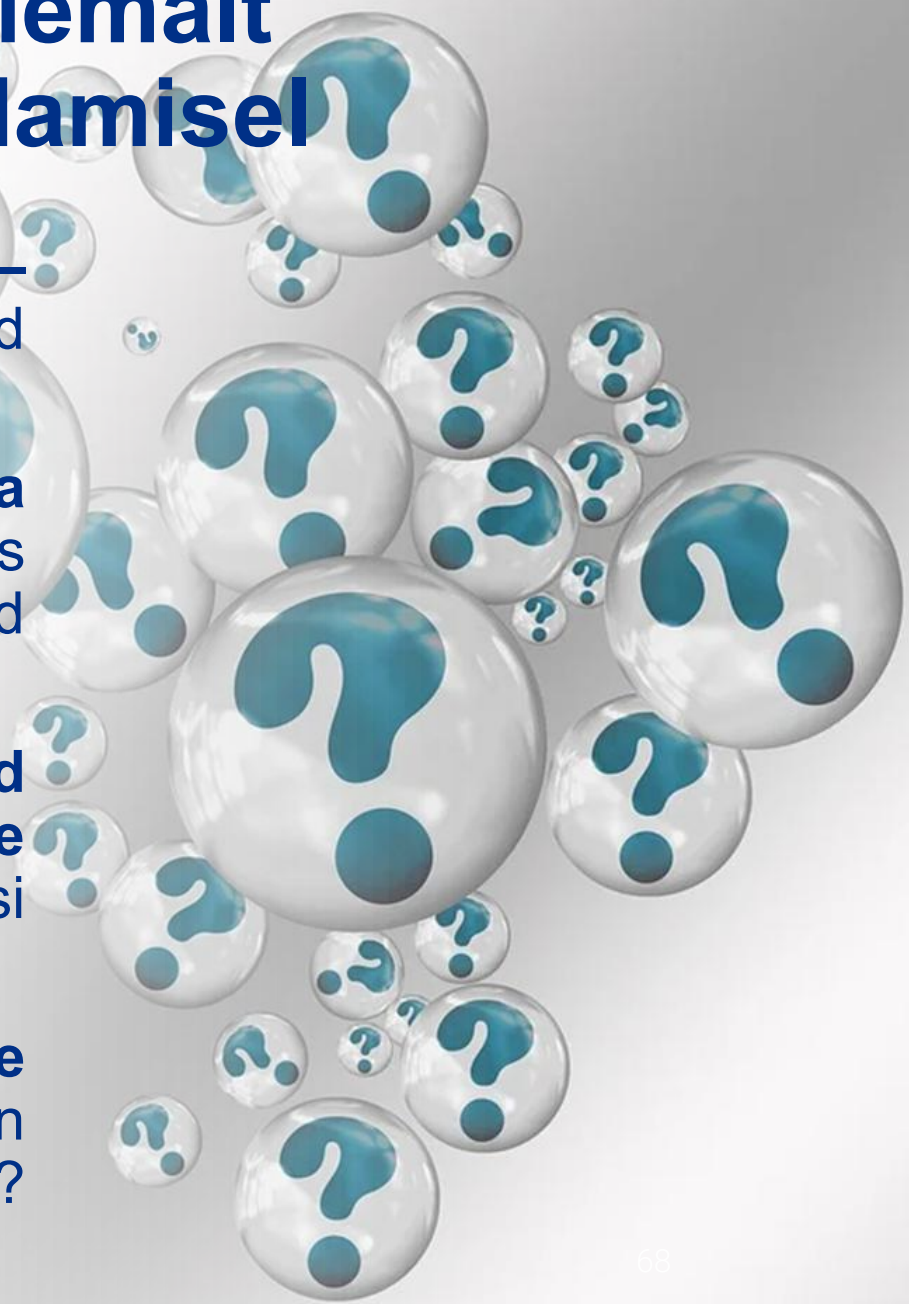
1) Elektriga varustamine (al.2009) – 4 ETO-t
2) Maagaasiga varustamine (al.2009) – 7 ETO-t
3) Vedelkütusega varustamine (al.2009) – 8 + 11 ETO-t
4) Riigiteede sõidetavus (al.2009) – 9 ETO-t
5) Avaliku raudtee toimimine (2009-2017, al.2024) – 2 ETO-t
6) Lennuväljade toimimine (2009-2017, al.2024) – 1 ETO
7) Aeronavigatsiooniteenus (2009-2017, al.2024) – 1 ETO
8) Sadamate toimimine (2009-2017, al.2024) – 1 ETO

Kokku 8 elutähtsat teenust ja 44 ETO-t

Väljakutsed ja dilemmad laiemalt elutähtsate teenuste korraldamisel

- **Energia varustuskindlus vs kliima eesmärgid** – kus on tasakaal? Toimekindlad tehnoloogiad (salvestus)
- **Kirju riskipilt, aga kõike ei ole võimalik ennetada** (tsiviilkriisid vs julgeolekukriisid vs uued ohud) – kus peaks olema fookus? Milleks valmistume? Uued ohud?
- **Suur ristsõltuvus, aga samal ajal kõrgendatud ootus katkematule toimimisele ja kiirele taastamisele** - mis on teenuste miinimumtase kriisi ajal? Palju oleme valmis maksma?
- **Piiratud ressursid, aga igaühe panus ja esmane valmisolek on oluline** - kui mitu alternatiivi on piisav? Kui suur peab olema varu? Millised varud? Riigi vs erasektor panus?

KLIIMAMINISTEERIUM

Kuhu me KLIMina jõudnud oleme?

- Elutähtsate teenuste loetelu on terviklik(um); juriidiliselt selge, kes on ETO-d
- ETO-de riskianalüüsid-plaanid järjest lihtsamaks, fookus põhielementidel (keerukaid metoodikaid pole vaja) → vähem järelevalvet, rohkem kaasumist/nõustamist
- ETO-de kaasamine planeerimisprotsessidesse (sh RS load), kabineti vaikuses ei tee → selgem teadmine, mis on olemas ja mida saab teha ning millal on vaja abi
- Ohutaju on ühtlustunum (avalik riskipilt), ETO-de valmisolek ise panustada (sh proaktiivselt küsitakse-uuritakse); samas soovitakse detaile, mida alati pole riigil anda ja teatud investeeringud pole mõistlikud (vajab riikliku toetust)
- Toimepidevuse nõuded ei ole nice-to-have, vaid peegeldus sisulistest aruteludest ja vajadustest (KORKS-iga fookuses ka riigikaitseline kriis) → tarbijate ootuste juhtimine!
- Paika on saanud/saamas ETO ja riigi rollijaotust (nt taristu kaitsel) → võimekusi arendatakse koos, muul juhul vajab dekonfliktimist
- Tihe koostöö ETKA-ETO vahel kriisideks valmistumisel ja selle ajal, seejuures mentaliteet toetame-abistame, aga ei juhi-võta üle ≠ tavapärane juhtimiskäsuahel ei toimi; intsidendid õpetavad + harjutame regulaarselt õppustel
- Alltöövõtjate mured suurel määral lahendamata (osadel KORKSiga püsivad kriisiülesanded – praktika puudub; osade puhul hetkel võtame potentsiaalse kahju sisse)

Tänan kuulamast!
Küsimusi?

Kristel.Siiman@kliimaministeerium.ee

Kogemuslugu

Praktiline kogemus kriisideks valmistumisel ja lahendamisel

Gunnar Havi, Saaremaa vald

SAAREMAA VALD

Praktiline kogemus kriisideks valmistumisel ja kriiside lahendamisel

Saaremaa valla
kriisivalmiduse nõunik
Gunnar Havi

06.10.2026

SAAREMAA VALD

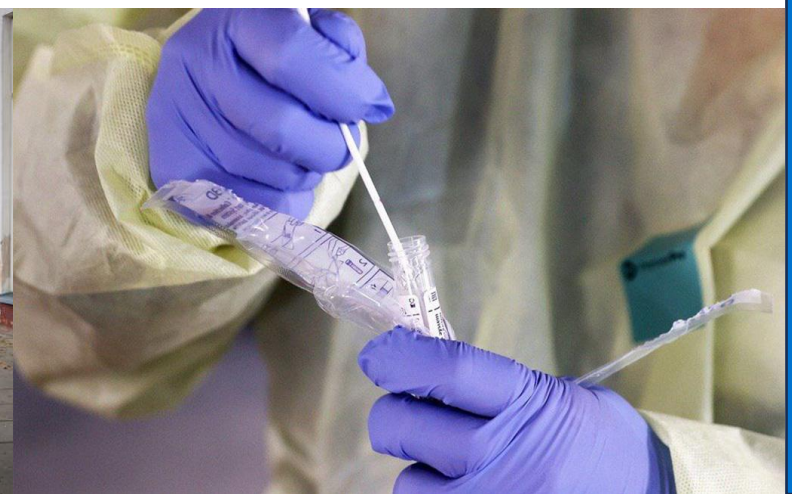
KAS KRIIS TULEB?

SAAREMAA VALD

Kriisid, mis meid on tabanud

- 2005 - üleujutus
- 2020 – COVID 19
- 2022 – Ukrainana sõjapõgenikud
- 2022 – detsembri torm
- 2023 – I vee kriis mai kuus
- 2023 – II vee kriis septembris (põhjavesi)
- 2025 elektri probleemid Kuressaares

SAAREMAA VALD

TÄHELEPANEKUD

Veereostus I:

- Esmane ohupilt ETO poolt ei olnud tõene (saaste allikas ja ulatus)
- Veeproovide mittevõtmine kohe pärast veeavariid
- Kuidas tunda ära, et tegemist on kriisiga, mitte lihtsalt avarii või nakkushaiguse puhanguga
- ETO-l puudus kokkulepe laboriga töövälisel ajal proovide analüüsimise osas
- ETO kommunikatsioon (suur)klientidega puudulik (toiduainetööstus, toidukäitlejad, majutusteenus)
- Kommunikatsioon avalikkusele ETO tegevuspiirkonna kohta puudulik (kaart kodulehele)
- Joonised/projektid veetrasside kohta, et neid nt piirkonniti sulgeda, ei olnud kiirelt kättesaadav
- TA sõnumid vee tarbimise osas ebaselged (joomine, hambapesu, nõudepesu, pesu pesemine)

Veereostus II

- Kiire reageering olukorrale
- Veeanalüüside võtmine järjepidev
- ETO kommunikatsioon (suur)klientidega tunduvalt parem
- Kommunikatsioon avalikkusele kiire, EE Alarm
- Koostöö laboriga ja teiste ametkondadega hea
- Koostöö teiste vee-ettevõtetega hea
- Inimestel kogemus olemas
- Looduse vastu ei saa (pinnavesi)

SAAREMAA VALD

ÕPPETUNNID

- Esmase ohupildi loomine on ülioluline
- Kriisi ära tundmine
- Juhtimine ja toetamine – täpselt paika pandud rollid ja vastutuse jaotus
- Kriisi lahendatakse kohapeal, mitte distantsilt (EL, TA, SKA)
- Kommunikatsioon!!! Kellele, mida ja miks – esimene kontakt inimestel KOV
- Pigem reageerida üle, kui puudulikult
- Kriis ja muud KOV ülesanded
- Bürokraatia ei peaks piirama probleemide kiiret lahendamist
- Koostöö
- Vabatahtlike kaasamine
- Kriisidest õpitakse

SAAREMAA VALD

Kriisideks valmistumine

- Valla rahastus
- PäA toetusprogrammid
- KÜSK toetused
- Kogukondadega suhtlemine
- Isiklik eeskuju
- Õppused, koolitused

SAAREMAA VALD

AITÄH KUULAMAST!

Gunnar Havi, kriisivalmiduse nõunik

gunnar.havi@saaremaavald.ee

+372 5698 9929

Kogemuslugu

Väikese KOV-i kogemus kriisivalmiduse planeerimisel

Marko Tiirmaa, Luunja vald

Luunja valla kriisivalmidus - Marko Tiirmaa

131,8 km² · 6200 elanikku · keskmine vanus 35,8

2026. aasta eelarve: 17,63 miljonit eurot

1 kool (gümnaasium) ja 3 lasteaeda

Taristu - finants - psühholoogiline valmisolek

Rahvaarv 01.09.2026 · Vanus 2025 · Eelarve pärast I lisaeelarvet 2026

Olukord: taristu ja varjumine

Avalike varjumiskohtade probleem

Loodavas uusarenduses esmased varjumisruumid sisse ehitatud
Olemasolevad kortermajad - vanades vähe selleks kohandatud ruume, uuemates puuduvad

Kool ja lasteaiad - kerksuskeskuste potentsiaal
Spordihooned - kavandatud evakuatsioonikohad

Ressursid ja võimekus

Energia toimepidevus - varutoide - millised funktsioonid peavad säilima?

Investeeringutele lisanduvad hooldus ja püsikulud

Vajalik valmisolek ja ressursside jaotus tuleb koos naabritega läbi mõelda

Koostöö!

Elanike valmisolek ja kaasamine

Positiivne - elanikkond suhteliselt noor

Probleem - elanikkonna passiivsus.
Elanikkonnakaitse päevade korraldamine.
Elanikkonnakaitse koolituste korraldamine.

Elanike kaasamine vajab praktilisi väljundeid

KÜ piires: „elektrita hommik/päev/õhtu“?

KÜ praktiline läbimäng 03.okt

Plaan oli - enne kaugkütet sisse ei lülita, kui saame tööle mõlemad generaatorid.
Kutse said kõik korteriomanikud/elanikud - korteriomanikke 120 ja elanikke ca 210.
Tegelik seis - laupäeva hommikul kell 10:00 oli kohal - 6 korteri esindajad.
Kohale oli kutsutud ka elektrik.
Generaatorid tassiti välja, küttesüsteem lülitati ümber generaatoritele ja küttesüsteem hakkas tööle.
Tulemus: elektriühendused töötasid, generaatorid töötasid, 3 kurja inimest sai üles aetud generaatorite müraga ja radikad said ka soojaks.
Elektrik näitas ja selgitas ka generaatoritele ümberlülituste tehnilist poolt.
Nii osavõtlikud meie inimesed siis ongi, aga need 4 meest, kes kohal olid, olid ikka asjalikud.

RIIGIKANTSELEI

Tänud ja jõudu!